

SUSANNA TAMARO

Pe o singură voce

Susanna Tamaro s-a născut la Trieste în 1957. În 1976 a obținut o diplomă de profesoară, iar apoi, o bursă de studii la Centro Sperimentale di Cinematografia din Roma. A debutat în 1989 cu romanul *La testa fra le nuvole*, distins cu premiile Italo Calvino și Elsa Morante, urmat de volumul de povestiri *Pe o singură voce* (*Per voce sola*, 1991), care a primit premiile Rapallo și International PEN, și de romanul *Mergi unde te poartă inima* (*Va' dove ti porta il cuore*, 1994), bestseller internațional vândut în 16 milioane de exemplare. În 2003 a regizat filmul *Nel mio amore*, adaptare a povestirii *L'inferno non esiste*. Cărțile sale, printre care *Anima Mundi* (1997), *Cara Mathilda* (1997), *Rispondimi* (2001) și *Ascultă glasul meu* (*Ascolta la mia voce*, 2006), continuarea romanului *Mergi unde te poartă inima*, sunt traduse în întreaga lume.

Traducere din limba italiană și note
DOINA CERNICA

București
2019

ochii și mi-am zis: „Lumina nu lovește, ci mân-gâie“. Lumina mângâia și vântul creștea. Este un vânt care durează extrem de puțin, când soarele este sus și dispărut. Eu stăteam acolo, în mijloc, întinsă pe pământ între lumina aceea și acel vânt, nu mai eram un vârtej între vâltori, ci vânt între vânturi, suflare, respirație. Nu mai eram nimic. Nu aveam nici o dorință să mă înalț, să merg. Am rămas acolo, în timp ce lucrurile din contururi devineau forme. Și chiar în vreme ce stăteam acolo încremenită, am simțit lucrul acela, eu eram nemîșcată, dar sub mine solul se mișca, mergea înainte și înapoi ritmic și bland. În prima clipă, m-am gândit că era cutremur, dar ideea nu a durat mult: dacă ar fi fost aşa, s-ar fi mișcat și copacii, mișcarea ar fi crescut mereu până ajungea să clatine totul. Atunci, am ascultat din nou, mi-am întins trupul în întregime ca să simt mai bine, și nu după mult timp am înțeles. Am înțeles numai în clipa aceea, niciodată mai apoi. Nu știi dacă să ți-o spun, mi-e teamă c-o să rázi când ieși de aici, c-o să pleci zicând: „Sărmana bătrânică“, dar nu e asta, nu, încearcă să mă înțelegi. Era sămbătă!

Pământul are o suflare. Cu noi deasupra, respiră liniștit.

CUPRINS

Iarăși luni	9
Love	23
O copilărie	57
Sub zăpadă	121
Pe o singură voce	151

IARĂȘI LUNI

Dragă jurnalule, iarăși luni. Astăzi e prima zi cu adevărat de toamnă. Este vânt, și frunzele, în sfârșit galbene, se rotesc în aer. După calendar, ar fi trebuit să înceapă de mult, dar cu aceste găuri în atmosferă, acum nu poți să fii sigur de nimic, nici măcar de regularitatea anotimpurilor. Oare cum va fi viitorul, mă întreb din când în când. Firește, mă gândesc la micuța Dorrie, nu la mine și la Jeff. Apropo, astăzi se împlinesc exact șase ani de când stă împreună cu noi. Nu eu mi-am amintit, ci asistenta mea de la editură. La bar a vrut să beau cu orice preț o cupă de şampanie. Doar când a înălțat-o, zicând „În cinstea puiu-țului vostru!“, am înțeles. Deja aniversarea! Un soi de a doua zi de naștere! Ziua în care a venit pe lume și ziua în care am adoptat-o. În minte perfect emoția mea și a lui Jeff. Nu se știa când se născuse și unde. Un paznic de noapte o găsise

într-un tomberon de gunoi. Era albă, poate de origine hispanică. Neagră sau galbenă ar fi fost la fel de bine. Din momentul în care ni s-a confirmat că nu putem avea copii, nu ne-am dorit decât asta. Abia iești din instituție, Jeff, strângând-o în brațe, a exclamat: „În gunoi! Pare una din poveștile pe care le publici tu!“

Da, o poveste! Chiar despre asta am vorbit în ședința redacțională de astăzi. Trebuie să deschidem o colecție nouă pentru copiii între șase și zece ani. Laurie, asociata mea, susține că este momentul să apărem cu istorisiri de groază. Fiindcă ei, copiii, vor monștri, vrăjitoare, uriași plini de bale, tați vitregi însășimântători și carnivori. Firește, eu sunt împotrivă. Cred că trebuie să le oferim copiilor ce-i mai bun, să-i faci să viseze: sunt atât de delicați, de fragili, plini de fantezie...

Seara, am ieșit cu Jeff la cină. M-a dus în locația acela micuț la care mergeam când eram proaspăt căsătoriți. Nu am pomenit de aniversarea lui Dorrie, dar sunt aproape sigură că m-a invitat în oraș tocmai de-asta, ca să-o sărbătorim. Jeff este așa de discret, absolut hipersensibil! De atâtea ori, mergând la culcare, mă întreb cum ar fi fost viața mea fără el. Nu cunosc răspunsul. Și dacă sunt fericită cum sunt, ce importanță are să-l știu?

*

P.S. La întoarcerea acasă, m-am împiedicat pe trepte. Nu știu cum s-a petrecut, dar trebuie să fi fost comic să mă vezi rostogolindu-mă în jos ca un sac de cartofi. Jeff era puțin îngrijorat, dar eu, ridicându-mă, i-am spus: „Nimic grav!“ Atunci ne-am pus amândoi pe râs.

Dragă jurnalule, ieri am fost prea optimistă privind căderea aceea. De fapt, dimineață, când m-am trezit, mi-am dat seama că am dureri în tot corpul. Apoi, în baie, privindu-mă în oglindă, surpriză! Un ochi negru și vânăt, ca al unui boxer.

Jeff nu era cu mine, ieșise deja. Munca îl absorbe într-atât, că uneori nu știu de unde găsește putere să meargă înainte.

În orice caz, m-am hotărât ca astăzi să nu mă duc la editură. Mă voi bucura de o zi acasă, cu micuța Dorrie. Plouă neconenit, și, când se va întoarce de la școală, ne vom băga sub pătură și-i voi povesti basme până la ora cinei. Ea, ca de obicei, va dori să le asculte pe cele cu Barbă Albastră sau Degețel, iar eu, ca întotdeauna, voi încerca să-i spun *Cenușăreasa*. Câteodată, în privirea micuței se ivește o umbră care nu-mi place. Izbutesc să-o înving și să-o fac să dispară cu poveștile mele, cu blândețea convingerii.

*

Este zece seara de-acum. După-amiaza s-a scurs conform programului. În pat, cu privitul ploii, cu depănat de povești. Ne-am ridicat abia către cinci. Dorrie avea de făcut o compunere pentru a doua zi. Tema, „Tatăl meu“. Ea, care scrie cu atâta ușurință, de data aceasta mă privea pierdută, cu stiloul încremenit în aer deasupra paginii albe. Așa că am ajutat-o. „Înțeleg“, i-am zis, „că nu știi ce să spui. Tata este atât de minunat, încât e greu de găsit cu ce să începi!“ I-am sugerat apoi să scrie că e avocat, că îi apără mereu pe cei sărmani, că într-un fel seamănă cu Robin Hood: înalt, puternic, atât de puternic, că ar putea să sugrume un elefant doar cu două degete sau să ne ridice pe amândouă deasupra balustradei de la balcon fără nici un efort, ca și cum am fi două foi de hârtie. Atunci, odată nedumerirea învinsă, a început să scrie; a scris o oră întreagă, concentrată și atentă.

În această seară, Jeff nu a venit la masă. Uneori, munca îl absoarbe într-o asemenea măsură, că nu are timp nici măcar să-mi telefoneze. Pe de altă parte, nici nu pregătisem cina. Jeff a vrut să începem o dietă nouă. O seară da, o seară nu, apă fierbinte. Este de la un medic californian. Purifică, spune, îți limpezește mintea. E adevărat, după o săptămână mă simt deja mai bine. Cu toate mizeriile care sunt în aer și pe care le mâncăm,

chiar este nevoie de o curățare interioară. Să fim puri înăuntru nostru, în suflet și trup! Acesta este programul său. Micuța Dorrie a făcut un pic nazuri. Voia fulgi de porumb cu lapte, nu apă fierbinte! Calm, i-am explicat că tăticul știe ce ne face bine. S-a lăsat convinsă repede, a băut apa suflând în ea, ca în supă. Cum a terminat, am pus-o în pat. Sub plapumă, ca în fiecare seară, și-a căutat Ursulețul și l-a strâns cu putere la piept.

Când ieșeam, m-a întrebat dacă pot să-i încui ușa cu cheia. „Prostuțo“, i-am zis, „singura ușă care se încuie cu cheia este cea a casei!“ Firește, am lăsat ușa deschisă, lumina din corridor scăldându-i patul. Mă aşteptam. La vîrsta asta, spaimele nocturne sunt foarte frecvente. Tocmai de aceea trebuie să fim linișitori, să asigurăm lumină când se manifestă frica de întuneric. Într-adevăr, mica stratagemă și-a făcut efectul rapid. Dorrie a adormit aproape imediat, fără să mai ceară ceva.

În camera de zi, am lucrat cu andrealele până după miezul nopții. Îi împleteam un jersey încheiat cu nasturi. De culoarea sa preferată, verde-închis. În partea stângă voi broda căsuțe străjuite de soare și de curcubeu.

Dragă jurnalule, astăzi m-am întors la editură. La nouă am avut o ședință pentru colecția aceea faimoasă. Laurie insistă cu ideile ei, eu nu renunț la ale mele. Aseară, înainte să merg la culcare, am trecut să verific somnul lui Dorrie. Dormea ca un cățeluș obosit și fericit, agățată de ursulețul ei. Cu imaginea ei în minte, i-am explicat lui Laurie că ea, neavând copii, nu poate să înțeleagă anumite lucruri. Nu poți să le tulburi seninătatea cu povești absurde despre monștri. Pe moment, a primit ideea cu un zâmbet neutru, nu a zis nimic. Doar că mai târziu, după ședință, s-a apropiat cu buzele strânse și m-a întrebat ce am sub ochi.

I-am spus adevărul, căzusem pe trepte. Atunci, ea a ridicat din umeri și a zis mirată: „Ți se întâmplă cam des în ultima vreme, nu?! N-oi avea vreo problemă la urechea internă?“

Apoi a insistat îndelung să-mi dea adresa unui specialist în centri de echilibru, care deja o tratase pe o prietenă de-a ei. În cele din urmă, am luat bilețelul cu numărul de telefon și, fără să mă uit pe el, l-am pus în geantă, împreună cu celealte hârtii.

După-amiază, la trei, am plecat de la editură. Noua învățătoare a lui Dorrie mă chemase pentru o discuție. Nu eram prea îngrijorată. Știam deja ce voia să-mi spună. Fetița e slăbută, neatentă, pare istovită. Nu este prima dată când se întâmplă.

I-am repetat acestei învățătoare ceea ce le zisesem și celorlalte: nu se știe cine a adus-o pe lume, primele ore de viață și le petrecuse printre gunoaie, într-o stare îngrozitoare. Este lesne de înțeles că nu poate fi tocmai la fel cu ceilalți copii. Ne-am despărțit prietene. La plecare, m-a întrebat dacă m-am tamponat întâmplător cu o mașină. I-am răspuns că unui om cu tensiune mică îi este greu dimineață să vadă rafturile din bucătărie, chiar dacă sunt acolo dintotdeauna. Am râs. Și ea suferă de amețeli din cauza tensiunii.

Pe drumul de la școală acasă, Dorrie, cu mâna în mâna mea, a mers numai cu privirea în jos. „Ai dreptate“, i-am zis atunci, „când eram de vîrstă ta și eu făceam aşa; nu-i nimic mai frumos decât să privești frunzele galbene pe pământ.“

Jeff se întorsește deja. Stătea întins pe pat, cu pantofii încă în picioare și cu haina pe el. Transperantele erau coborâte, luminile, stinse. Am înțeles imediat: una dintre obișnuințele lui dureri de cap provocate de munca în exces. Ca să nu-l deranjez, fără să aprind luminile, am pus-o repede pe Dorrie în pat și m-am aşezat lângă el. Este bine să dormi uneori după-amiază, chiar și seara.

La jumătatea nopții, pe neașteptate, Dorrie, în pijama și cu ursulețul în mână, a apărut în ușă. Întâi încet, cu voce coborâtă, apoi mai tare, a spus că îi este foarte foame. Un moment, am

ignorat-o. Nu trebuie să te lași înduplecăt de toate capriciile lor! Apoi, deoarece insista, Jeff a rugat-o să nu facă nazuri și să se întoarcă în pat: sunt atâția copii pe lume mai flămânzi decât ea! Însă Dorrie nu s-a mișcat un pas. Când își pune ceva în minte este de neclintit mai ceva ca o stâncă. Atunci, Jeff, cu un gest iute, a aruncat plapuma de pe el, s-a ridicat, s-a apropiat, a apucat-o de braț, a dus-o în bucătărie și după aceea din nou în dormitorul ei. Jeff este un veritabil miracol. Chiar și atunci când este istovit, găsește întotdeauna un dram de putere ca să împlinească dorințele celui pe care-l iubește. Trebuie să fi durat destul, fiindcă atunci când a revenit, mă luase iar somnul. M-am întors și l-am sărutat. Pe urmă, m-am străduit să adorm. În fundul curții interioare era un pisoi care plângea ca un copil.

Vineri, dragă jurnalule! A mai trecut o săptămână! În câteva zile, toamna s-a prefăcut în iarnă. De acum încolo riști o bronhopneumonie, dacă ieși fără pălărie și mănuși. În această dimineață, Dorrie s-a trezit cu fața la cearșaf. Nu voia să se scoale, nu voia să mănânce, nu voia să-și pună fularul și mănușile. Când am ajuns în stradă, nu voia să meargă, spunea că o doare un picior. Firește, era un pretext ca să nu se ducă la școală. Atunci, cu răbdare, i-am depănat povestea cu cei

care strigă „lupul“. Nu trebuie să ne prefacem că ne este rău, pentru că am putea să ne îmbolnăvim cu adevărat. „Gândește-te la toți copiii care nu au avut norocul de a se naște ca tine, cu mâini și picioare!“ i-am spus.

Cuvintele mele trebuie să-o fi mișcat. S-a îndreptat spre școală păsind sprintenă în fața mea, cu privirea coborâtă. În clipa în care am sărutat-o, la intrarea în școală, mi-am dat seama după lucirea ochilor că plânsese. E o fetiță atât de sensibilă! Sunt de ajuns două vorbe spuse pe tonul potrivit ca să înțeleagă totul!

La editură, ca să apuc taurul de coarne, am făcut o mișcare neașteptată, oferindu-mă să scriu eu prima carte a colecției. Nici Laurie, nici celelalte membre ale comitetului de redacție n-au opus cine știe ce rezistență. Desigur, rezultatul final va fi supus aprecierii lor. În acest weekend nu voi avea timp să lenevesc. Pe lângă născocirea basmului (vreau să-l termin în scurtă vreme), trebuie să avansez cu julseul verde-închis al lui Dorrie.

Zilele de sămbătă și duminică au trecut într-o suflare, ca de obicei. Sâmbătă era soare, aşa că, împreună cu Jeff, am hotărât să facem o plimbare la țară. Aerul era rece, înțepător. Lui Dorrie nu-i place să meargă cu mașina, aşa că a început să se smiorcăie. Prin urmare, la jumătatea

drumului, Jeff a oprit mașina, a dat-o jos și i-a spus că, încrucișat iubește atât de mult câinii, poate să călătorească în portbagaj. A închis-o înăuntru și ne-am continuat liniștiți călătoria. Din când în când, flecărind, auzeam din spațele mașinii un soi de scheunat surd. Am râs. Micuța era atât de spirituală. O făcea cu adevărat pe cățelul!

Prânzul într-un birt rustic. I-am împărtășit lui Jeff ideea mea de a scrie o carte pentru colecție. S-a entuzismat. Mi-a zis că în loc să apelez la fanterie, aş putea să scriu povestea reală a lui Dorrie. E o idee foarte bună. Povestea ei este într-adevăr una cu sfârșit fericit. Un basm adevărat!

Duminică, vremea s-a înrăutățit din nou. Jeff a ieșit dimineață devreme. Nimic nu-l poate împiedica să-și facă datoria. Dorrie s-a trezit aproape de prânz, aşa că mi-am petrecut toată dimineață la masa de scris. După-amiază, i-am dat lui Dorrie un caiețel neînceput, cerându-i să mă ajute să scriu basmul. N-a spus nimic, dar a luat un stilou și s-a așezat într-un colț. În vreme ce ea scria cu un aer serios, eu mi-am continuat lucrul la jerset. Într-o săptămână va fi gata. Cu puțin înainte de cină, o mică dispută. Voiam să-l probeze, ca să măsur lungimea mâncelor, însă ea s-a împotravit. Nu fățiș, nu. Doar când am chemat-o pentru probă, în locul brațelor

sale mi le-a oferit în repetate rânduri pe cele pe care le desfăcuse de la păpușă. Atunci, i-am zis că dacă dorește, după ce termin jersetul, îi voi face unul la fel păpușii. Mi-a întins mâinile și i-am tras mâncurile.

Jeff n-a venit la cină. În seara asta aveam cina fără mâncare. Apă fierbinte. Dorrie a băut-o spunând că miroase un pic a mentă. Când era deja în așternut, mi-a amintit să-i semnez autorizația pentru frecventarea lecțiilor de dans. Am îndoit-o și am lăsat-o pe noptieră. „Mâine-dimineață să-l rogi pe tăticul“, i-am spus și, ca în fiecare seară, am sărutat-o pe frunte.

Jeff s-a întors când eram deja în pat. L-am auzit păsind cu grija pe întuneric, ca să nu mă trezească. Fără să deschid ochii, am mormăit că putea să aprindă lumina, fiindcă eram trează. A aprins-o, s-a dezbrăcat și, întinzându-se lângă mine, m-a mângâiat pe față. În continuare mă gândesc la povestea mea. Ceea ce-mi lipsește este un început bun.

Dragă jurnalule, iarăși luni! Psihologii spun că există un sindrom specific pentru o astfel de zi. După relaxarea de weekend, toate simțurile suferă de un soi de toropeală, manifestă un refuz de a porni în săptămâna de muncă. Mă tem că au dreptate! Într-adevăr, în această dimineață m-am